

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันกระแสการดูแลสุขภาพของประชากรในโลกเริ่มมีมากขึ้น ทำให้ประชาชนมองเห็นความสำคัญของสุขภาพมากขึ้น ผู้บริโภคหันมาใส่ใจการเลือกซื้ออาหารที่ปลอดภัย และปราศจากสารเคมีต่างๆ ที่เป็นพิษต่อร่างกาย ด้วยเหตุนี้รัฐบาลลาวโดยกรมปลูกฝัองจึงได้นำโครงการการปลูกข้าวอินทรีย์ไปเผยแพร่ให้กับเกษตรกร เพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิต และเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ตรงกับความต้องการของท้องตลาด โดยการแนะนำและส่งเสริมให้เกษตรกรพยายามประยุกต์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดการใช้ปัจจัยการผลิตภายนอก และหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีต่างๆ เพื่อความปลอดภัยทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค

ข้าวอินทรีย์ปลูกมากในอำเภอสังทอง นครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เนื่องจากข้าวหอมสังทองมีคุณลักษณะที่ดีหลายประการ เช่น คุณภาพการกินดี (นุ่ม หอม) เฟอร์เซนต์ของข้าวสารสูง สมรรถภาพการผลิตสูง มีแนวโน้มด้านการผลิตเป็นสินค้าเพื่อบริโภคภายในประเทศ และเป็นสินค้าส่งออกต่างประเทศ รวมทั้งยังมีคุณค่าทางด้านอาหารสูง ซึ่งประกอบด้วยวิตามิน และแร่ธาตุต่างๆ คือ Protein 7.8%, Glucide 75.72%, Lipid 2.2% , Fiber 2.2%, Ash 0.5% และน้ำ 14% (คานิน, 2551)

การปลูกข้าวอินทรีย์ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และมีการลงทุนน้อย หากเปรียบเทียบกับ การปลูกข้าวโดยทั่วไป ดังนั้นจึงเป็นที่สนใจของเกษตรกรที่จะปลูกข้าวอินทรีย์ ส่งผลให้ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์มีการตอบรับสูงแม้ว่าจะมีราคาสูงกว่าข้าวทั่วไปก็ตาม นับเป็นโอกาสอันดีของเกษตรกรภายในอำเภอสังทองที่รัฐบาลได้ดำเนินการส่งเสริม และเผยแพร่โครงการนี้ ซึ่งเป็นจุดเริ่มของการปลูกข้าวอินทรีย์ในประเทศลาว และเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่สามารถทำให้วิถีชีวิตของเกษตรกรเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น ถือเป็นการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนต่อไปในอนาคต

แต่การปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์นั้น เกษตรกรยังพบปัญหาอยู่โดยเฉพาะระยะแรกของการปรับเปลี่ยน ผลผลิตของเกษตรกรจะลดลงเนื่องจากไม่ได้ใช้ปุ๋ยเคมี เกษตรกรบางรายจึงมีความลังเลใจในการปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ อีกประการหนึ่งเกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรส่วนใหญ่ยอมรับว่าการปลูกข้าวอินทรีย์ดีกว่าการปลูกข้าวเคมีเพราะว่าการปลูกข้าวอินทรีย์ใช้ต้นทุนต่ำ และ

ปลอดภัยจากสารเคมี แต่เกษตรกรบางรายก็พบความยุ่งยากในการปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากเกษตรกรไม่รู้หนังสือ แต่การปลูกข้าวอินทรีย์ต้องมีการบันทึกทุกขั้นตอนในการผลิตจึงทำให้เกษตรกรบางรายไม่ประสบความสำเร็จในการปลูกข้าวอินทรีย์ การทำการเกษตรกรรมโดยใช้สารเคมีทำให้สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศการเกษตรเสื่อมโทรมอย่างมากมาย ปัญหาดินขาดธาตุอาหาร ดินเค็ม ดินแข็ง หน้าดินถูกชะล้างพังทลาย ความหลากหลายทางชีวภาพในไร่นาลดลง ระดับน้ำใต้ดินอยู่ในสภาพวิกฤต รวมทั้งสภาพกายของเกษตรกรก็แย่ลงเพราะผลจากการใช้สารเคมี ซึ่งปัญหาเหล่านี้กำลังกลายเป็นปัญหาสำคัญที่รัฐบาลได้พยายามปรับเปลี่ยนแนวทางในการพัฒนาภาคการเกษตรให้เข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ให้มากยิ่งขึ้น ประกอบกับสถานการณ์ตลาดภาคการเกษตรทั่วโลกกำลังตื่นตัวกับพิษภัยของการบริโภคสินค้าปนเปื้อนสารเคมี (รสสุคนธ์, 2548)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรว่าถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ มีปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปลูกข้าวอินทรีย์ และเกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการปลูกข้าวอินทรีย์อย่างไร ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามมาตรฐานข้าวอินทรีย์ที่ถูกต้องเพื่อให้เกษตรกรนำไปปฏิบัติจริงในการประกอบอาชีพเกษตร อันจะช่วยให้เกษตรกร และผู้บริโภคปลอดภัยจากสารเคมี และเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามมาตรฐานการปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในอำเภอสังขตอง นครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศลาว
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคของเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับการปลูกข้าวอินทรีย์

3. ประโยชน์ที่จะได้รับจากงานวิจัย

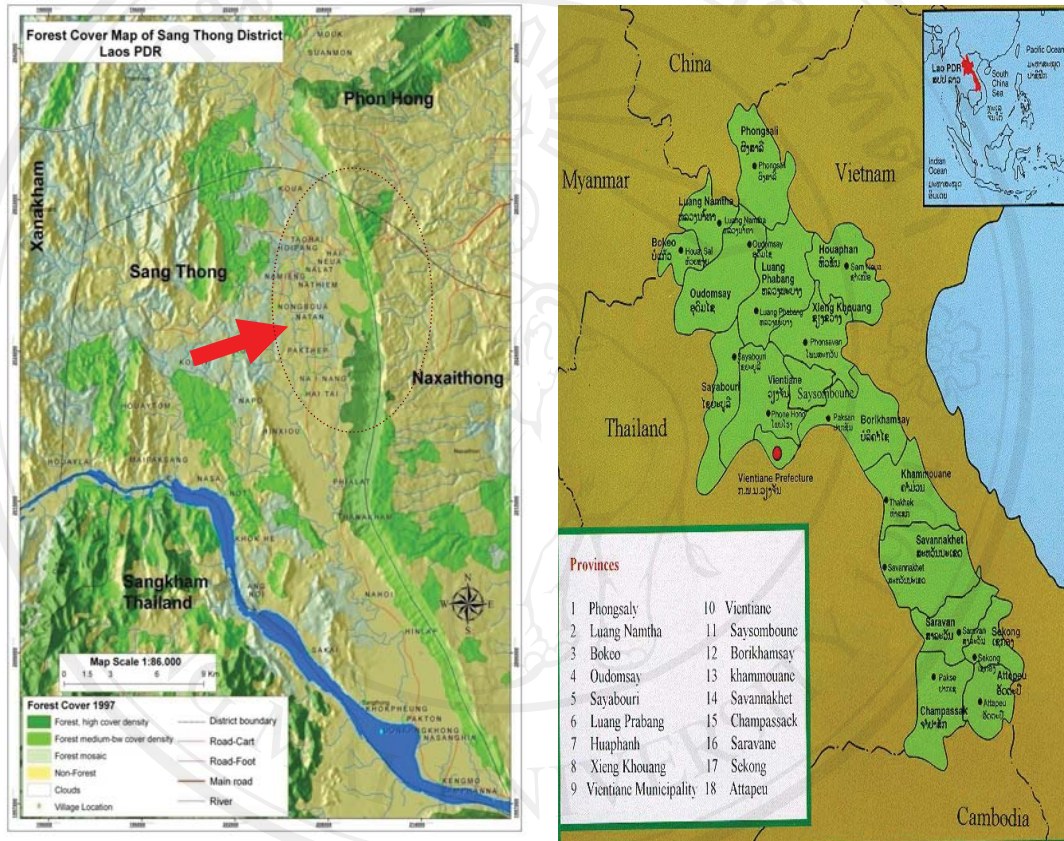
ผลการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในอำเภอสังขตอง นครหลวงเวียงจันทน์ ตลอดจนทราบถึงปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปลูกข้าวอินทรีย์ ซึ่งสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปประกอบการวางแผนหาแนวทางส่งเสริมให้เกษตรกรปฏิบัติตามมาตรฐานการปลูกข้าวอินทรีย์

4. สมมุติฐานการวิจัย

มีปัจจัยบางประการที่มีความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในอำเภอสังขตอง นครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศลาว

5. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษามาตรฐานการปลูกข้าวอินทรีย์เฉพาะขั้นตอนการผลิตข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในอำเภอสังทอง นครหลวงเวียงจันทน์ประเทศลาวเท่านั้น โดยใช้มาตรฐานของกรมปลูกฝัง กระทรวงกสิกรรมและป่าไม้

ภาพที่ 1 และภาพที่ 2 แผนที่พื้นที่เป้าหมายของการปลูกข้าวอินทรีย์ (อำเภอสังทอง) และแผนที่ประเทศลาว (ที่มา: ดานิน, 2551 : 5)

6. กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร โดยกำหนดตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ เผ่าพันธุ์ การศึกษา สถานะภาพสมรส ตำแหน่งทางสังคม และการเป็นสมาชิกกลุ่ม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ แรงงานในครัวเรือน พื้นที่ทำการเกษตร ต้นทุนในการผลิต รายได้จากการปลูกข้าวอินทรีย์ ปริมาณหนี้สิน และปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ การได้รับข้อมูลข่าวสาร การได้รับการฝึกอบรม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ประสิทธิภาพเกี่ยวกับการปลูกข้าวอินทรีย์และปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการปลูกข้าวอินทรีย์ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามมาตรฐานการปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกรในอำเภอสังทอนนครหลวงเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นตัวแปรตาม โดยสรุปกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

กรอบแนวคิด

ตัวแปรอิสระ (Independent variables)

ตัวแปรตาม
(Dependent)

1. ปัจจัยด้านบุคคล

- 1.1 เพศ
- 1.2 อายุ
- 1.3 เผ่าพันธุ์
- 1.4 สถานะภาพสมรส
- 1.5 ระดับการศึกษา
- 1.6 ตำแหน่งทางสังคม
- 1.7 เป็นสมาชิกกลุ่ม

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

- 2.1 แรงงานในครัวเรือน
- 2.2 พื้นที่ทำการเกษตร
- 2.3 ต้นทุนในการผลิต
- 2.4 ผลผลิตข้าวอินทรีย์
- 2.5 รายได้จากการปลูกข้าวอินทรีย์
- 2.6 ปริมาณหนี้สินในปัจจุบัน

3. ปัจจัยด้านสังคม

- 3.1 การได้รับข้อมูลข่าวสาร
- 3.2 การได้รับการฝึกอบรม
- 3.3 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม
- 3.4 ประสิทธิภาพเกี่ยวกับการปลูกข้าวอินทรีย์
- 3.5 ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรฐานการปลูกข้าวอินทรีย์

การปฏิบัติตาม
มาตรฐานการ
ปลูกข้าวอินทรีย์

7. นิยามศัพท์

ข้าวอินทรีย์ หมายถึง ข้าวที่ได้จากการผลิตตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นการหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีต่างๆ เข้าในกระบวนการผลิต ข้าวอินทรีย์มีการผลิตที่มีการบันทึกข้อมูลการผลิต และสามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ เป็นข้าวที่ได้ผ่านการตรวจตรารับรองคุณภาพโดยได้รับใบรับรองมาตรฐานการผลิตเกษตรอินทรีย์

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในอำเภอสังทอนนครหลวงเวียงจันทน์ ประเทศลาว

ปัจจัย หมายถึง สิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ในการปฏิบัติตามมาตรฐานการปลูกข้าวอินทรีย์

การปฏิบัติ หมายถึง เกษตรกรได้ทำตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของกระทรวงกสิกรรมและป่าไม้ (กรมปลูกฝัง) ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไว้ 31 มาตรา

ขาเข้ากสิกรรม หมายถึง ผลิตภัณฑ์ที่ใช้เข้าในการผลิตกสิกรรมอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ย สารปรับปรุงดิน สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืช รวมถึงสารปรุงแต่ง และสารช่วยแปรรูปผลิตภัณฑ์อินทรีย์

ปัญหาและอุปสรรค หมายถึง ความยุ่งยากในการปฏิบัติตามมาตรฐานการปลูกข้าวอินทรีย์ของเกษตรกร